

ALBERTAVLA

I VELDRE KIRKE

Brede Mordal

Altartavla ble laget til den nye Veldre kirke i 2000. Den er utformet av skulptør **Gunnar Torvund** (1948-2019). Han har de siste årene vært en sentral kunstner -også i norsk kirkekunst. Han har også laget det nye **alterskapet i Maria-kapellet** her i kirka.

Altartavla er bygget opp av mange elementer med forskjellige farger, former, materialer og symboler som gir rik mulighet for tolkning ut fra våre kunnskaper, livssituasjon, assosiasjoner -og ikke minst undring.

Gunnar Torvund har ikke gitt oss noen entydig forklaring, en «patentoppskrift» på hvordan vi skal forstå den. Kjedelig hadde det vært å ha en fasit. Nå kan vi sitte og undre oss år etter år. Mange av symbolene er likevel kjente og har fulgt kirka i hundrevis av år. Disse vil jeg prøve å forklare.

Altartavla er, slik jeg ser den, et såkalt triptyk, et skap med en midtdel og to sidedeler eller dører. Her vil jeg dele min måte å «lese» altartavla på -med stikkord fra bibelen og salmer. Slipp til det du selv ser og tenker.

SIDEELENE

ser jeg på sammen og begynner ovenfra:

BRØD OG VINBEGGER Nattverden: «Dette er Jesu blod. Dette er Jesu kropp».

Jesus berger tusener i ødemarken med to fisker og fem brød. Vinunderet i bryllupet i Kanaan (Det nye testamente, NT). Gi oss i dag vårt daglige brød. Del med hverandre. Kan begeret også se ut som et timeglass?

SOL OG MÅNE. «Måne og sol ... skapte vår Gud» (Norsk salmebok nummer 240, NS). «Gud sa: Det bli lys» (Det gamle testamente, GT). «Jeg tror på himmelens og jordens skaper» (Trosbekjennelsen). Gud er skaper og opprettholder.

GRØNN OG RØD PLANTE

«Gud sa: «Jorden skal bli grønn» (GT). «Den blomstertid nå kommer» (NS 841)

Gud ga mennesket ansvar for jorda. Det er ikke mindre aktuelt i dag i en opphetet verden.

Er de to symbolene på noe som vokser og noe som visner? Såkorn kan falle på fruktbar jord eller på stengrunn? (NT). Kaktus i ørken? Israelsfolket 40 år i ørkenen. Jesu 40 dager i ørkenen (NT). Eller: den brennende tornebusken (GT). Hva tenker dere om disse to plantene?

A og Ω, ALFA og OMEGA

-er den første og den siste bokstaven i det greske alfabetet. Gud er den første og den siste. Gud er fra evighet og til evighet (GT og NT). Bestefar hadde en Ωmegaklokke. Han var en viktig person for meg.

ET LAM

Påskelammet Jesus og disiplene spiste den siste kvelden. «Se Guds Lam» (NS 939). Jesus passer på og leter etter sine sauer. 1. Mosebok kap.12 om opprinnelsen til den jødiske og kristne tradisjonen med påskelam.

ØRE. «Ordet var i begynnelsen» (NT). «Den som har ører, han høre» (NT). Bruker vi ørene? -hører vi hverandre? Luther sa at det eneste kristelige ved oss mennesker er øra.

SIDER MED SKRIFT.

Moses med lovtavlene, De ti bud (GT). Spørsmålet om forholdet mellom lov og evangelium (=godt budskap) går gjennom hele NT og kirkehistorien.

Vi har en såkalt skriftreligion.

FISKEN

var det hemmelige og eldste kristne symbol som vi finner bla. i katakombene i Roma

Ordet fisk på gresk staves slik:

-her med latinske bokstaver.

Hver enkelt av disse bokstavene var en forkortelse for et ord:

Jesus (iesous) Kristus (xristos), Guds (teu) sønn (yios), frelser (zwter).

Fisken var de første kristnes hemmelige identifikasjon og korteste trosbekjennelse til:

Jesus Kristus, Guds sønn, frelser.

I NT er det mange fortellinger om fisk, fiske og menneskefiskere.

ØYE. Gud ser oss ikke for at vi skal føle oss overvåket, men for å se til og dra omsorg for oss. Vi blir nok overvåket som det er om dagen.

Ser vi hverandre med omsorg?

«Da jeg trengte en neste...» (NS 671)

BÅT. Noas ark (GT). Jesus stiller stormen. Disiplene var fiskere og menneskefiskere (NT). Du er i et kirkeskip nå. Et skip med alle sorter mennesker om bord.

Båtens element er vann -her i Torvund-blått som så mange andre deler på altertavla er preget av.

Er det stjerner på himmelen over båten? Noe å navigere etter? Slike stjerner ser vi over hele tavla. Ledestjerner som viser vei?

Heddal stavkirke

Se bildet av hele altertavla på forsida av folderen. Der finner vi nederst:

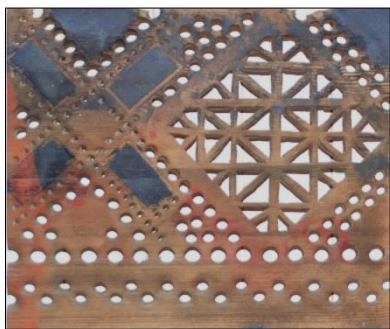

**TRE BRUNE, TJÆREFARGEDE
DELER SOM ER PERFORERT MED
FORSKJELLIGE MØNSTRE.**

Er de også jordefarget? «I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden»(GT).

Kan de minne om tjæreplanker som hentet fra ei stavkirke?

Mønsteret i midten er som klipt ut av et bilde av yttertaket på ei stavkirke der stavflisene overlapper hverandre og slik danner et «vaffelmønster».

Det høyre brune feltet har et firkantet mønster som også finnes i Torvunds altertavle i Mortensrud kirke (2002).

Andreaskorset til venstre kan minne om korskransen i takkonstruksjonen over hodet på oss i kirketaket, se bildet nedenfor til venstre.

Dette er kjente element i stavkirkearkitekturen.

Heddal stavkirke har en slik krans av Andreaskors i taket, se bildet nederst på forrige side.

Kan mønstret til venstre minne om en middelaldersk beltespenne. Det kan være et mønster fra såkalt stavkirkesølv -fra gjenstander i sølv funnet under kirkegulv ved restaurering.

Stavkirkene var av de første og mest utbrette kirkene i landet. De tre tjærefargede feltene utgjør «grunnmuren» i altertavla og kan minne om at «Kirken den er et gammelt hus». (NS 530)

Det er kirkas og vår situasjon å være plantet på jorda og i historien. «Av jord er du kommet. Til jord skal du bli».

MIDTDELEN mellom de to blå bølgene tolker jeg nedenfra:

HODESKALLE OG NAGLE

Hodeskallen symboliserer Jesu og vår død. Golgata betyr «hodeskallestedet». Memento mori: Husk du skal dø. Jesus ble naglet til kJeg tenker at disse to symbolene står for all verdens sorg, lidelse og død. Fortsatt: «Da jeg trengte en neste var du der?»

Det kristne håp er at: «Jeg så en ny himmel og en ny jord...da Gud skal tørke bort hver tåre fra deres øyne» (NT).

DEN KORSFETEDE JESUS er her skildret som en naken skikkelse (vanligst med lendeklede) er laget i ren marmor -for å synliggjøre Jesu renhet, sa Torvund. «Jesus, du oppsto ren og forklaret...» (NS 801 v.3) Armene er rakt ut på et usynlig kors samtidig som de synes å strekke seg ut mot oss. Er armene også lengre enn normalt -for å understreke dette?

Har Jesus her en torne- eller kongekrone -eller begge deler, - symbol både for lidelse og seier? Den lidende Kristus ble først framstilt på et krusifiks fra ca. 900 e.Kr, -Gero-krusifikset i Kølnerdomen.

«Naglet til et kors på jorden» (NS171). «Konge er du visst»(NS16). «Døden må vike for Gudsrikets krefter» (NS 209). «Av jorden skal du igjen oppstå».

UTSKÅRET BAROKK AKANTUSRANKE I GULL

minner om gamle Veldre kirke som ble bygget i 1726, men brant ned i 1996. Den var rikt utsmykket med slike barokke akantusutskjæringer på altertavla, i kor og på prekestol. (Se bildet på baksida av folderen.)

Akantusmotivet ble brukt allerede fra oldkirka av. Er den her en krone og/eller er det livstreet som strekker seg mot himmelen? «...da skal de spise av livets tre som er i Guds paradis» (NT Joh. Åpenb. kap.2).

I Bibelen er det tre symboltunge trær: Kunnskapens tre med epler som de spiste → korstreet Jesus hang på → livets tre vi skal spise av i Guds paradis.

DUA svever over altertavla -dua som kom med den grønne grenen tilbake til Noas ark, ved Jesu dåp og som Den hellige ånd ved vår dåp.

Vi tror på en treenig Gud -som skaper, befrier og livgiver.

Under altertavla er det et alter bygd opp av **STENER** fra grunnmuren i den gamle Veldre kirke.

Det er en kontinuitet i kirkas historie: For- nå- og framtid

DE LODDRETTE BØLGENE

i plexiglass og tre er i blått og gull.
Kan de **BLÅ** symbolisere bølgende, rennende og livgivende vann -det vi drikker for å leve, vasker oss med og blir døpt i til nytt liv.

Bølgene i **GULL**: Er det det guddommelige nærvær som alltid bølger opp og ned gjennom for-, nå- og framtid? Fortida er over. Framtida vil komme. Nå i dette øyeblikk står vi i Guds nåde. Eller hva tenker du?

Materialene i altertavla er fra tjæreplanker nederst til plexiglass i bølgene -altså fra eldgamle til moderne materialer.

Altertavla har mange deler som sammen utgjør en helhet, en vev, som viser oss at kirka er gammel og samtidig nærværende himmel på jord. Den binder sammen bibelske fortellinger, kirkehistorie og vår egen situasjon og synliggjør det for oss her på alterveggen.

Så langt har jeg lest altertavla til nå. Du har sikkert underveis lagt inn dine egne tanker, fortellinger og assosiasjoner.

Menighetspedagog Heidi Sveås hjalp meg med designet.

Takk for følget! Brede Mordal Maria budskaps dag 2021

Kopi av Nordhagens maleri fra Veldre gamle kirke, 1925, henger på kirketorget i Veldre kirke. Originalen finnes i Urbygningen, Universitetet i Oslo.

